

Biologische PLUIMVEEHOUDERIJ

BERICHTEN VANUIT HET ONDERZOEK

Van de redactie

Op dit moment starten er 2 verschillende 3-jarige projecten waarin de kippenuitloop centraal staat: 'Houden van hennen op praktijkbedrijf de Lankerenhof' (Animal Sciences Group) en 'Uitloop Gezond en Groen' (Agro Eco, Louis Bolk Instituut en Animal Sciences Group). De bijbehorende activiteiten op het gebied van onderzoek en voorlichting worden nauw op elkaar afgestemd, waardoor de projecten elkaar zullen versterken. Ondanks de waarschijnlijk regelmatig terugkerende ophok/afschermplichten zijn er nog genoeg redenen om van de kippenuitloop iets te maken waar de kippen zich thuis voelen en waarbij de milieu- en veterinaire aspecten niet uit het oog verloren worden. Vanwege de start van de genoemde projecten is ervoor gekozen om deze nieuwsbrief geheel in het teken van de uitloop te laten staan. De informatiestroom vanuit het onderzoek wordt gereorganiseerd. Daarom zal deze nieuwsbrief vanaf september in een ander jasje voortgezet worden.

Namens de redactie, Monique Bestman
Onderzoeker dierenwelzijn en diergezondheid,
Louis Bolk Instituut

Dioxines en PCB's in eieren

Aize Kijlstra, Animal Sciences Group van Wageningen UR

Dioxines worden gerekend tot de meest ernstige milieuverontreinigingen. Eieren van uitloopkippen bevatten een hoger dioxine gehalte dan die van binnenkippen. In de afgelopen jaren zijn bij een groot aantal biologische pluimveebedrijven eieren verzameld en zijn de dioxine en dioxineachtige PCB's hierin bepaald. Gebleken is dat een overschrijding van de dioxine norm zich vooral voordoet bij kleine (100 kippen) koppels. Waarschijnlijk maken deze langer en intensiever gebruik van de buitenren en nemen daardoor meer (dioxine bevattende) grond, wormen en insecten op. Aanpassingen in de bedrijfsvoering die leiden tot een ander gebruik van de uitloop, kunnen in bepaalde gevallen het dioxine gehalte verlagen. Voorbeelden hiervan zijn: geen groente en tuinafval voeren, binnen water en voer geven, kippen maximaal 8 uur per dag buiten en de grond niet ompsitten.

Gezocht

Inspirerende demonstratiebedrijven voor 3-jarig uitloopproject

Voor het project 'Uitloop Gezond en Groen' is het Louis Bolk Instituut op zoek naar een viertal (biologische - of anderszins vrije uitloop) bedrijven met een bijzondere uitloop. Een dergelijke uitloop is zodanig ingericht dat de kippen zich er thuis voelen en zich goed verdelen (goed voor welzijn en milieu), de mest rondom de stal opgevangen wordt (goed voor milieu), de uitloop niet aantrekkelijk is voor wilde (water)vogels (goed voor diergezondheid) en goed oogt voor de consument (goed voor imago). Op deze bedrijven zouden we graag metingen willen doen aan mineralen in de bodem en aan de diergezondheid en één of meerdere open dagen organiseren. Ertegenover staat een aantrekkelijke onkostenvergoeding en begeleiding bij het verder ontwikkelen van de uitloop. Info: 0343-523860.

Gezocht

Bedrijven die met de uitloop aan de slag willen

Voor het 3-jarige project 'Uitloop Gezond en Groen' is Agro Eco op zoek naar een twintigtal vrije uitloopbedrijven (biologische, gras- of freilandbedrijven) die meer willen maken van hun uitloop. Het project richt zich op bedrijven bij wie de uitloop nog ontwikkeld moet worden en die daar ideeën voor op willen doen en ervaringen van andere bedrijven willen horen. Wat we bieden, zijn inspirerende gezamenlijke bijeenkomsten (m.n. op de demobedrijven) en individuele begeleiding bij het maken van een inrichtingsplan voor de uitloop. Info: 0318-420405.

Mineralenbelasting in de kippenuitloop

Monique Bestman, Louis Bolk Instituut

Uit verschillende onderzoeken in Nederland en elders in Europa blijkt dat de hoeveelheid kippenmest die in een uitloop terecht komt, dermate hoog is, dat vervuiling van het grondwater kan optreden. In verschillende onderzoeken en demonstratieprojecten werden maatregelen uitgetoet. Deze zijn in te delen in verschillende categorieën.

1. Maatregelen om de mest over de uitloop te verdelen, om het stuk direct rond de stal te ontzien. Dit kan met name door het bieden van beschutting of gelegenheid voor stofbaden verspreid door de uitloop.
2. Maatregelen om de mest zodanig op te vangen dat het te verwijderen is. Met name direct rond de stal is verharding noodzakelijk of een laag materiaal die jaarlijks of vaker afgevoerd wordt. Water uit eventuele drainagebuizen, dient ook opgevangen te worden.
3. Maatregelen om het mineralenoverschot dat zich reeds in de bodem bevindt, te verminderen. Dit kan door wisselbeweiding in combinatie met het verbouwen van gewassen op de percelen die tijdelijk niet in gebruik zijn. Deze gewassen dienen zodanig gekozen en geteeld te worden dat ze zoveel mogelijk mineralen opnemen. Uiteindelijk moeten ook deze geoogst en afgevoerd worden.

De mineralenbelasting in de kippenuitloop is dermate hoog, dat elk bedrijf maatregelen uit alle drie de categorieën zou moeten nemen.

Salmonellavaccinatie wel hulpmiddel, geen wondermiddel

Tjep de Vries, Gezonde Dieren

Kippen op strooisel en met uitloop hebben een verhoogde kans op salmonella. Daarom laten bijna alle pluimveehouders hun dieren met uitloop vaccineren tegen *S. enteritidis* (voor de consument het gevaarlijkste type). Tegen andere *Salmonella*'s heeft de vaccinatie echter geen of maar weinig effect. Bovendien, de bescherming tegen salmonella door vaccinatie is niet absoluut. Na verloop van tijd wordt de bescherming minder en in geval van besmetting met een grote hoeveelheid kiemen, kan deze erdoor heen breken. Uit bloedonderzoek door GD blijkt dat in 2005 nog 3% van 1185 legkoppels aan het eind van de legperiode toch positief waren. Het betrof onderzoek op specifieke afweerstoffen, deze dieren waren dus echt met *S. enteritidis* besmet geraakt, met mogelijk ook inwendige besmetting van eieren als gevolg. Het percentage van alle *Salmonella*'s in de mest (kan besmetting via de eischaal veroorzaken) ligt beduidend hoger (16%). Hieruit blijkt dat vaccinatie weliswaar een hulpmiddel is, maar geen wondermiddel.

Vaccinatie tegen vogelgriep

Jos Heijmans, Gezonde Dieren

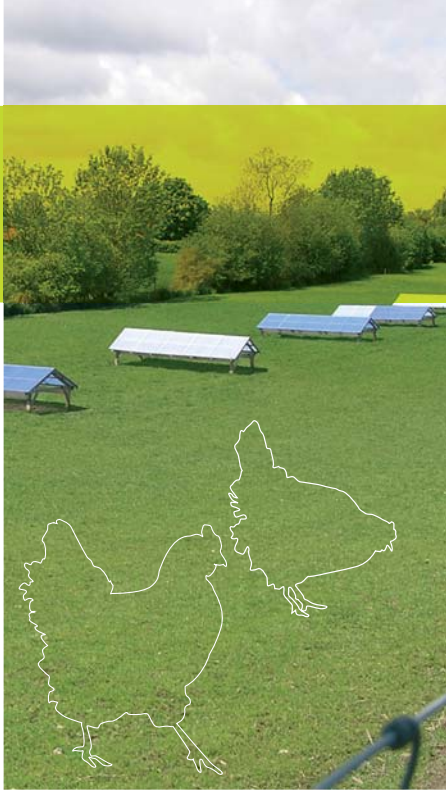
Het kan niet genoeg worden benadrukt: hoogpathogene Aviaire Influenza (HPAI) blijft een bedreiging voor met name koppels kalkoenen en kippen met uitloop. Door het instellen van de afschermplicht tijdens het trekseizoen en de mogelijkheid te vaccineren hebben we de beschikking over de middelen om deze dreiging het hoofd te bieden. Maar zoals bekend: de afzet van de eieren van gevaccineerde koppels moet dan wel goed geregeld zijn. Blijkens de eerste ervaringen hoeft het enten van een koppel tijdens de productie geen problemen (in de vorm van productiedaling of extra uitval) op te leveren. Het ziet er naar uit dat de periode waarin gevaccineerd mag worden, wordt verlengd. Bovendien moeten we nog jaren rekening houden met het inmiddels wereldwijd verspreide H5N1-virus.

Uitzicht van invloed op uitloopgebruik

Thea Fiks, Animal Sciences Group van Wageningen UR

Bij de biologische proefstal van ASG op "Het Spelderholt" is vastgesteld hoe de hennen de uitloop gebruikten. Aanvankelijk bleven de hennen voornamelijk voorin de uitloop. Naarmate het groen dichtbij de stal verdween, trokken de hennen naar meer achteren. Er werden verschillen gezien tussen de koppels, waarschijnlijk vanwege de ligging van de uitlopen. Deze lopen van smal naar breed uit en vormen aan één kant van de stal een soort waaier. De buitenste uitlopen lagen hierdoor bijna haaks op de stal, waardoor de hennen achterin geen zicht hadden op de ingang van de stal. In deze uitlopen bleven de hennen dichtbij de stal. Hennen in middelste afdelingen hadden uitlopen die recht naar achter lagen en waarbij ze tot achterin zicht hadden op de "veilige haven". Wellicht gaf dit hen een veiliger gevoel, want ze waren meer geneigd naar achteren te trekken.

Afschermen tijdens afscherm/ophokplicht

Monique Bestman, Louis Bolk Instituut

Het ziet er naar uit dat aan het eind van de zomer de kippen alweer enkele maanden naar binnen moeten of hooguit onder een afdak buiten mogen lopen. Sofie en Broder Ratenburg uit Denemarken hebben in hun uitloop verplaatsbare afdakken. Normaal worden deze gebruikt om de kippen tot achterin de wei te lokken. Ten tijde van de ophokplicht worden ze tegen de stal opgesteld, met gaas eromheen. De kippen lopen dan overdekt in het groen zonder in contact te komen met wilde vogels. De afdakken zijn 2.5 bij 5 meter, door een timmerman in elkaar gezet en kosten ongeveer € 260 per stuk. De bij Stichting Graskeurmerk aangesloten bedrijven zijn voornemens om met stro, zeil en palen luifels te maken waaronder de kippen buiten kunnen scharrelen. Het gaat dan om 30 bedrijven met 1.000 tot 11.000 dieren per bedrijf.

Mosselschelpen rond de stal

Monique Bestman, Louis Bolk Instituut

In de uitloop valt de meeste mest direct rond de stal. Om te voorkomen dat fosfaat en nitraat zich ophopen of in het grondwater verdwijnen, moet het op de een of andere manier opgevangen worden en verwijderd. In Denemarken heeft men naast houtsnippers, ook ervaring met mosselschelpen, soms gemengd met stro. De schelpen zijn gratis afval uit de visserij. Ze worden in een laag van 20 tot 70 centimeter aangebracht en gaan plasvorming tegen. De kippen hebben er bovendien zo'n hekel aan om erover heen te lopen, dat ze minder rond de stal blijven hangen en sneller naar achteren gaan. De schelpen verteren veel minder snel dan houtsnippers en zijn dus makkelijker af te voeren. Een drietal pluimveebedrijven dat zowel mosselschelpen als houtsnippers uitprobeerde, was uiteindelijk het meest positief over de schelpen. Ook mosselen moeten jaarlijks vervangen worden.

COLOFON

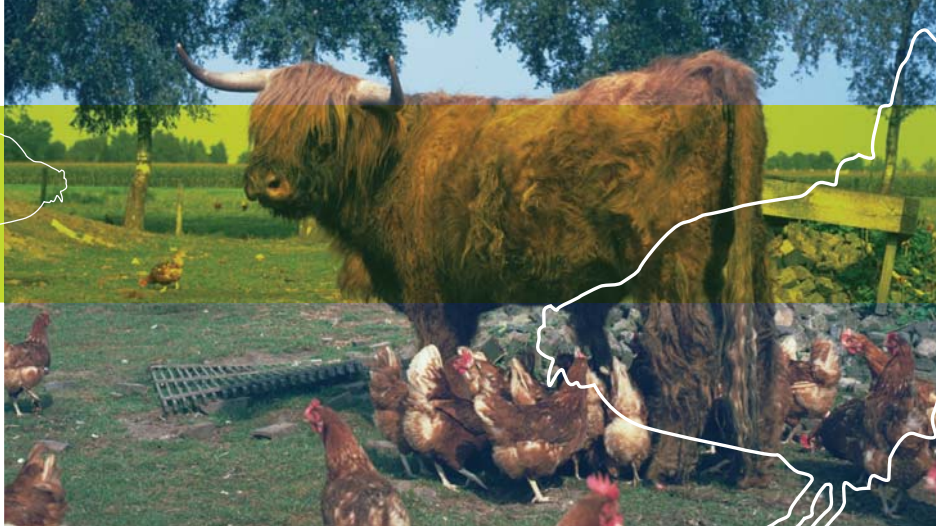
Biologische pluimveehouderij - onderzoeksberichten is een uitgave van het Louis Bolk Instituut en verschijnt 3 of 4 keer per jaar. Deze nieuwsbrief wordt gefinancierd vanuit de gezamenlijke biologische onderzoeksprogramma's, waarin diverse WUR-instellingen en het LBI samenwerken aan onderzoek ter ondersteuning van de biologische landbouw. Doel is de verspreiding van resultaten uit wetenschappelijk onderzoek en voorlichtingsprojecten gericht op de biologische pluimveehouderij. Bijdragen worden geleverd vanuit diverse kennisinstellingen.

Gratis abonnementen en redactie:
Louis Bolk Instituut, Hoofdstraat 24,
3972 LA Driebergen, telefoon 0343-523860

Ontwerp:
Turquoise Ontwerp, Leersum i.o.v.
Fingerprint, Driebergen

Lopende projecten

- HERKOMST KRACHTVOERVOEDERS
- DIAGNOSTIEK BRACHYSPIRA
- WEERSTAND BIJ LANDBOUWHUISDIEREN
- VISIE-ONTWIKKELING DIERGEZONDHEID EN WELZIJN
- OVERZICHT ALTERNATIEVE BEHANDELINGEN
- KOSTPRIJSBEHEERSING EN -BEREKENING
- STALPROEF VOEDING EN RAS
- ALTERNATIEVE EIWITTEN VLEESKUIKENVOER
- VERENPIKKEN BIJ OPFOKHENNEN
- LUPINEN IN HET PLUIMVEERANTSOEN
- VACCINATIESHEMA
- THEMABOEK DIERGEZONDHEID EN VOEDSELVEILIGHEID
- BEHEERSING DIOXINE- EN PCB-GEHALTES IN EIEREN
- VOER VAN EIGEN BODEM
- BIOVOER - BIOMEST
- MARKT EN KETEN
- GELDERSE VALLEI
- HET ZEEUWSE EI
- KETENAANPAK BRABANT
- UITLOOP GEZOND EN GROEN
- HOUDEN VAN HENNEN - LANKERENHOF

Schape en koeien in de uitloop

Op sommige bedrijven worden schape en koeien in de kippenuitloop gehouden. Dit gebeurt om verschillende redenen. Als de kippen niet de hele uitloop gebruiken, kan het gras te lang worden. Het eten van lang gras door kippen kan echter tot verstopte kroppen leiden. Een klein groepje schape of een enkele koe houden het gras kort genoeg om dit te voorkomen. Een andere reden om (grote) grazers in de kippenwei te houden, is het feit dat

hierdoor roofvogels weg blijven. Kippen voelen zich veilig bij deze grote dieren en zullen met de koeien mee de uitloop beter gebruiken. Een derde reden om een andere diersoort het gras kort te laten houden, is de verwachting dat dit de parasitaire druk voor de kippen vermindert. Als een herbivoor de eitjes van de kippenwormen eet, gaan deze eitjes dood. Bovendien bereikt bij kort gras meer UV-licht de bodem, waardoor er minder wormeitjes overleven.

Veel naar buiten helpt tegen verenpikken

Uit verschillende onderzoeken in Nederland en Engeland blijkt dat kippen die goed naar buiten gaan, minder verenpikken. In het Nederlandse onderzoek werd geen ernstige pikkerij meer gezien als tweederde van de kippen naar buiten ging. Of kippen goed naar buiten gaan, hangt onder andere van de koppelgrootte. Er zijn verschillende onderzoeken geweest waaruit bleek dat bij toenemende koppelgrootte minder kippen uit een koppel naar buiten gingen. Bij koppels van 100 gaan bijna alle kippen naar buiten, bij 500 kippen gaat iets minder dan de helft naar buiten en de percentage bij 3000 kippen varieert tussen de 5 en de 32%. Uit deze cijfers volgt dat met name grote bedrijven extra aandacht moeten schenken aan het aantrekkelijk maken van de uitloop.

retouradres: 3972 LA Driebergen-24